

Egocentricity or Envy?

פרשת קרח תשע"ח

Artzoll-Chumash

ter to them? ¹⁰ And He drew you near, and all your brethren, the offspring of Levi, with you — yet you seek priesthood, as well! ¹¹ Therefore, you and your entire assembly that are joining together are against HASHEM! And as for Aaron — what is he that you protest against him?"

¹² Moses sent forth to summon Dathan and Abiram, the sons of Eliab, but they said, "We shall not go up! ¹³ Is it not enough that you have brought us up from a land flowing with milk and honey to cause us to die in the Wilderness, yet you seek to dominate us, even to dominate further? ¹⁴ Moreover, you did not bring us to a land flowing with milk and honey nor give us a

2

12. לקרא לדתן ולאבירם — To summon Dathan and Abiram. Having failed to sway Korah, Moses appealed to the other leaders of the revolt, even to the veteran provocateurs, Dathan and Abiram. From this the Sages derive that one should always seek to end a controversy (Rashi).

On son of Peleth had been one of the leaders of the protesters (v. 1), yet he is absent from these confrontations. The Sages teach that his wise and righteous wife persuaded him to withdraw. Moreover, she prevented his colleagues from coaxing him back to their ranks. She said to him, "What have you to gain from this folly? Even if Korah wins, he will be Kohen Gadol and you will be as subservient to him as you are now to Moses and Aaron" (Sanhedrin 109b).

"We shall not go up!" — לא נעלה! Dathan and Abiram uttered an unwitting prophecy, for they indeed descended alive to the pit (v. 33), never to "go up" (Rashi).

5

חומר מחלוקת שמביאה לפירוק והרס העולם. ורבי יוחנן אמר, לפי שביום זה נברא גם הגיהנום. ממילא כמה מתאים, שמי שחטא במחלוקת, עונשו להגיע לגיהנום דרך פי הארץ.

ואם כן מוכח שהעולם נברא בצורה של מחלוקת! יתר על כן, במדרש רבה אמרו חז"ל: בשעה שחקב"ה ביקש לברוא את האדם, התייעץ עם ארבע כיתות של מלאכים. חסד וצדק אמרו: יברא. אמת ושלוש אמרו: אל יברא. וכת השלום שאמרו: אל יברא, נימקה את טענתה בכך שהאדם כולו קטטה.

מפורש אם כן בשני מדרשי חז"ל, שהעולם נברא בצורה של מחלוקת. וטרם שנברא האדם ביום שישי, כבר נבראה המחלוקת ביום שני, ואפילו המלאכים ידעו שכך יברא האדם!

ומסיבה זו, לאורך כל ספר בראשית מופיעות מריבות: הריב בין קין והבל, דור המבול שגזלו זה את זה, המריבה בין רועי לוט לרועי אברהם, הפלשתים כנגד אברהם ויצחק, עשיו שרדף את יעקב, וכן לבן שרדף את יעקב, וכמובן מלחמת המלכים - ארבעה מול חמשה. ועוד ראה בספר הישר בהרחבה יתירה על המלחמות הרבות שהיו מבריאת העולם.

ותמוה: לשם מה המריבות? למה לא ברא הקב"ה מלכתחילה את האדם בתכונת יסוד של שלום?

6 הפנים מלמדות על התכונות המיוחדות שיש באדם

מבאר הרב הגאון יעקב מאיר זוננפלד שליט"א ביאור עמוק ונפלא:

במשנה במסכת סנהדרין (דף ל"ז) כתוב: "כיצד מאיימין על עדי נפשות" - איך מזהירים אותם שלא ישקרו, פן יגרמו להריגת אדם בטעות? אומרים להם: "הווי יודעים שלא כדיני ממונות דיני נפשות" - בדיני ממונות אם שיקר וחטא - יש תקנה, כי אפשר להחזיר את הכסף ומתכפר לו. אבל דיני נפשות, "דמו נדם זרעיותו תלוים בו עד סוף העולם" - אם הרג אין תקנה. ומדוע?

שכן מצינו כשקין הרג את אחיו, שנאמר: "קול דמי אחיך צועקים" - "דמי" - בלשון רבים, ולא כתוב "דם" - בלשון יחיד, וזאת כיון שהרג דמו ודם זרעיותו. רבע עולם הרג קין! לא רק את הבל, אלא את כל יוצאי חלציו - מיליארדים רבים שצריכים היו לצאת ממנו!

וכאן הוסיפו חז"ל את משפט המפתח: "לפיכך נברא אדם יחיד, ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל, כאילו איבד עולם מלא". כלומר, המשנה מבארת מה טעם שנברא אדם יחיד, לעומת כל שאר המינים שנבראו זכר ונקבה? אלא זאת כדי שנבין ונדע, שכל אדם יהודי הוא עולם מלא. כי להרוג גוי אמנם ודאי

שם שעריו פרשת קרח חיים

פירש רש"י: לפי שאין מחזיקין במחלוקת. וצריך להבין מהו משמעות הכלל הלוה, והרי משה רבינו לא היה בדעתו לוותר כי הוא זה על ציון הקב"ה, ומה היה מועיל אם דתן ואבירם היו הולכים לקראתו.

ובאמת נראה, שבהגיון האנושי הפשוט צדק קורח בטענותיו, וזו הסיבה אשר מאתים וחמישים ראש סנהדראות נתפתו לדבריו, ואף על פי שאין אנו יודעים היטב טענות קורח על כרחינו היה טעם גדול לדבריו, וכל טענת משה רבינו הייתה שהכל נעשה מפי הגבורה, והיה על קרח להאמין במשה רבינו גם כנגד הגיון פשוט ובורר.

תורת פי הארץ חסד רכט

ביום השני נבראו גם המחלוקת וגם הגיהנום

ובהתאם לכך מתנהר היטב, שנענש קרח דווקא בבליעה באדמה, כיון שבפעם הראשונה הרג קין את הבל גם כן על ידי בליעה באדמה, כתוצאה מהמחלוקת. אבל יש להוסיף, בעזרת ה' יתברך, עומק על עומק:

שהרי מוטל עלינו לחקור חקירה גדולה: מהי מחלוקת? האם העולם נברא באופן שבו אנשים רבים זה עם זה וכך הוא טבע הבריאה, או שמא העולם נברא באופן ששורר בו שלום ושלוה ואילו המחלוקת היא תוצאה של השחתת היצר וטבע רע שהאדם הביא על עצמו?

ועל החקירה הזו, חז"ל מגלים לנו גילוי מפתיע עד מאד -

במדרש רבה (ד', ו') אמרו חז"ל: מפני מה לא נאמר ביום השני של בריאת העולם "כי טוב"? רבי חנינא אמר, כיון שביום זה נבראה המחלוקת, שנאמר: "ויהי מבדיל בין מים למים". ואם מחלוקת שהיא לטובת העולם - שיהיו מים למעלה ומים למטה, וכך יהיו גם גשמים וגם נהרות - לא נאמר בו כי טוב, קל

שאסור, אך גוי איננו עולם מלא. ורק המאבד נפש אחת מישראל - איבד עולם מלא.

והוסיפו במשנה עוד שלושה טעמים, מדוע נברא אדם יחיד, והטעם האחרון הוא: "להגיד גדולתו של הקב"ה. שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד, וכולם דומים זה לזה. ומלך מלכי המלכים הקב"ה, טבע את כל אדם בחותמו של אדם הראשון, ואין אחד מהם דומה לחבירו. לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר: 'בשבילי נברא העולם'."

יש לבאר: מפני מה המשנה מאריכה כל כך? הרי דנים כאן כיצד לאיים על עדי נפשות כדי שלא ישקרו, ומדוע יש צורך להרחיב ולספר על קין והבל, על פרצופיהם השונים של בני אדם, על בראת האדם יחיד, ולסיים בכך שכל אחד צריך לומר "בשבילי נברא העולם"? מה קשור כל זה לעדי נפשות?

אלא, שחז"ל מבארים כאן עומק נורא:

דע לך, שאתה היחיד שנבראת כך, בתכונות הללו ובכוחות הללו, ואין עוד אחד כמותך בעולם. והראיה, שגם פיך אינם דומים לאף אחד. ומדוע?

מבאר המשגיח הרב מישקובסקי שליט"א, שהפנים הם בעצם החלק העיקרי שגולוי באדם, וממילא תמוה: למה נקראים "פנים", היה מתאים יותר לקרוא להם "חיצוני"?

והתשובה היא, שתווי הפנים מורים על הפנימיות: התכונות, הרגשות והעוצמות הנפשיות הכבירות הטמונות באדם - כל אלה מרומזות בפניו. וכשם שהפנים שונות, כך תכונותיו של כל אחד ואחד שונות משל זולתו.

ולכן דווקא הפרצוף שונה אצל כל אדם, ומסיבה זו הוא מכונה דווקא "פנים" - להראות שהפנימיות והתכונות של כל אחד ואחד שונות, וכך גם התפקיד שונה בין איש לרעהו.

אבל שני צדדים למטבע. כיון שנתן הקב"ה לכל אדם תכונות משלו וכוחות ללא גבול, וזאת כדי להרבות כבוד שמים - כתוצאה מכך האדם מרגיש שנברא יחיד, ויש לו דרך משלו בעבודת ה'. אולם ממש כך גם להרע - תכונות האדם גורמות לו להרגיש מלך, יחיד, ליבו מתמלא גאווה כאילו כל העולם שלו וכולם חייבים לו. ולכן מוכרח שבדרך הטבע דואג האדם לעצמו, כיון שהוא יחיד.

ולפיכך, אם זכה - קידש שם שמים ועשה את תפקידו, שאין אחר יוכל להשלימו. אבל אם לא זכה - ינסה להשתלט על כל העולם, ולהפגין את כוחותיו העצומים ואת יחידותו למלכות ושררה, ויחוש תמיד שהכל שלו. וכיון שנברא כך יחיד, כשרצונותיו יתנגשו עם אלו של חבירו - אז תיווצר המחלוקת, שהיא בריאה בטבע האדם.

8 או שכינה או אש

ומעתה, אור גדול:

המילה שלום - מלשון שלם!

והיפוכה, מחלוקת - מלשון חלוקה!

כי מטרת העולם היא שלמות. והעולם נעשה שלם על ידי שמתאחד בדבר אחד - "ה' אחד"!

וזהו שנאמר "עושה שלום במרומיו", כי בשמים כולם דבוקים ומאוחדים בה' יתברך, ושם יש שלום. וממילא כשהמים הורחקו והובדלו, חלקם למעלה וחלקם למטה - זוהי מחלוקת ששורשה מלשון חלוקה, כי התרחקו מה' יתברך. וכך גם אדם שאוחז במחלוקת - הרי הוא עושה חלוקה ופירוד בין נשמת ישראל ומתרחק מהקב"ה, כי הקב"ה, ישראל ואוריתא חד הוא!

ומכאן ניתן להבין את שאמרו חז"ל: "קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף". מה הקשר בין זיווג לקריעת ים סוף? אלא, שבשניהם יש שינוי הטבע. הים הפך מאחד לשניים, ובזיווג מחברים שניים והופכים אותם לאחד.

ואמרו חז"ל: "איש ואישה זכו שכינה ביניהם, לא זכו אש אוכלתם". ויפלא הדבר, למה שני הצדדים כל כך קיצוניים? מדוע או שכינה או מחלוקת?

ולפי האמור יאירו הדברים, שכיון שבטבע העולם האדם יחיד, אנוכי, כולו אומר "אני, אני", וחפץ בשררה ובשלטון, לכן באופן טבעי מוכרח שיהלוק וירק.

9 בפרט עם בן הזוג שחי ומתגורר עימו באותו בית. ועל כן, רק אם יתעלו האיש והאשה על עצמם, ויבינו שהתפקיד "יחיד" לא נועד בשביל שהאדם ירבה את כוחו, כבודו וגדולתו, אלא כדי לקדש שם שמים - רק אז זוכו, ושכינה ביניהם. ואז ישכילו להבין, שאיש או אשה כשהם לבדם - הם בבחינת חצי אדם. ואילו "האדם השלם" נוצר על ידי זיווג, שבו האדם משליך את גאוותו, קנאתו וכל ה"אני" ששוכן בו, וק מתחבר לבן זוג ויוצר דבר שלם!!

תולה ארץ על בלימה

ולאור הדברים הללו, יובן עומקו הנורא של העונש היחודי של "פי הארץ" שנגזר על קרח שליבה את אש המחלוקת -

אמרו חז"ל במסכת חולין (דף פ"ט): "תולה ארץ על בלימה" - הקב"ה תולה את כל העולם בזכות מי שבולם את פיו בשעת מריבה. כל העולם חי בזכותו ומדוע? כיון שאם בולם את פיו ולא נגרר למחלוקת, מוכרח אם כן שהשכיל והבין שהאדם נברא "יחיד", לא לצורך עצמו ותאוותיו, אלא בשביל לקדש שם שמים.

ולכן, אם ישכיל האדם ויבין זאת, ולא יגרר למחלוקת, אלא יבלום את פיו בשעת מריבה, אזי זכותו כה גדולה ועצומה, כאילו כל העולם ניזון בזכותו - "תולה ארץ על בלימה"!

ולפי זה מבאר בספר מחזה אברהם:

קרח - נהג ממש להיפך. כי קרח חפץ היה בכבוד ושררה, ומשכך לא בלם את פיו בשעת מריבה, אלא אדרבא, ליבה והבעיר את אש המחלוקת. הוא ניצל את עושרו וחכמתו לרעה - "הכמים המה להרע" - למען יגדל כבודו ויתנשא על כולם, ובשל כך גרר את כולם למחלוקת, וכל הנהגתו היתה ממש להיפך מהנדרש - במקום לבלום את פיו ולמנוע מריבה, הוא נהג באופן שיצר מריבה!

וכתוצאה מכך, הקב"ה לא "יתלה ארץ" בשבילו, אלא להיפך, הארץ תבלע אותו. הארץ תפתח את פיה, כיון שגם הוא פתח את פניו!!!

כי מי שכולו קטטה - באמת לא ראוי היה להיברא, וסופו שירד לשאול תחתית!

148 AGGADAH R. Bernstein

1. Anything You Can Do I Can Do Holier

One of the strongest dynamics in play in the arena of human interaction is expressed in the book of Koheles:²

And I saw that all toil and all skillful enterprise arises from man's rivalry with his fellow.

As soon as there are two people in an equation, there exists a tendency for each one to try and prove his worth relative to the other, or his superiority over him. R' Yisrael Salanter once noted that many people would readily throw away a piece of meat if the rabbi declared it to be non-kosher. However, if the same person is in litigation with someone else and told to pay him, he will object and resist.

Why does he react differently here? If he indeed owes the other party money, then for him that money is not kosher! The answer is, when the meat is non-kosher, the owner sustains a loss; when he loses a court case, he loses to someone else! That is a different situation altogether.

2. "And Now Say Amen"

It is often the case that big issues will express themselves even in small instances. Regarding our topic of human rivalry, it is very interesting [as well as slightly disturbing] to see to what degree interpersonal dynamics may be present, even in relatively minor situations. There are two statements of the Rabbis regarding the answering of Amen. The first states that "the one who answers Amen is greater than the one who makes the blessing."⁴ Elsewhere, the Gemara rules that "the one who answers Amen is not permitted to answer louder than the one who recited the bracha."⁵

R' Yosef Leib Bloch,⁶ the Rosh Yeshivah of Telz, provides a stunning insight into these two statements. Why is the one who answers Amen considered greater than the one who recites the blessing?

The reason is because he has to overcome the barrier of having to respond to someone else! No one likes to be told what to do, and no one likes to have their script dictated by others. It is often comical and tragic at the same time to see how people respond to being ordered around. They bristle at the prospect of following someone else's lead. They may even end up doing the opposite of what they originally intended, so that it not be said that they let someone else tell them what to do!

When one hears someone else speak, he has the option of deciding whether or not that person deserves a response. When he hears someone make a bracha, however, he has no choice; if he is a good Jew, he must respond by saying Amen. It is in recognition of him putting such considerations aside and following someone else's lead that he is considered greater. Moreover, for this very same concern the halachah does not allow him to respond louder than the one who made the bracha. He may wish to do so in order to compensate for being forced to respond to another person by turning it into a counter-message. He may use the occasion to say, "I am happy you gave me the opportunity to say Amen,

for actually your bracha wasn't quite loud enough, so allow me to show you how mitzvos should really be performed!"

It may seem somewhat alarming to have such a relatively minor transaction diagnosed in this way, yet as we know, power plays express themselves in the most subtle of ways. The same blood of competition that flows through the arteries of human interaction will find its way to the capillaries.

לברוק היטיב קודם שמביאים את המחלוקת

סיפר הגה"צ ר' יעקב גלינסקי שליט"א:

הייתי בבית אחד מגדולי הדור הקודם, והגיעה קבוצת עסקנים הפועלת לשם שמים, לגדור גדרים ולסכור פרצות, להזהיר ולהתריע. וכידוע, כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, יהיה מי שגזון אותה. לשם שמים, באש ומים. הכלל, דווחו על פרצה חדשה. פלוני יוזם כך וכך, והתוצאות מי ישרוך. יש לצאת בחרם ושמתא וארור ונידוי. הנה, הנוסח כבר מוכן, דרושה רק החתימה.

פנה אלי הגדול: "נו, רבי יעקב, מה דעתך?"

וכי לשמוע לדעתי הוא צריך, אבל הבנתי מה רצונו. נעניתי ואמרתי: המדרש (ילקוט שמעוני אסתר ו, יא"ג) מספר, שכאשר שמעה בתו של המן את קול הכרוז הקורא "ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו", עלתה לגג לראות במחזה. ראתה וסברה שהרוכב העטוי בגדי מלכות אביה הוא, והכרוז הקורא לפניו הוא מרדכי. נטלה עביט של שופכין והטילה על ראשו. נשא המן עיניו, כולו נוטף טחי ומאוס. כיון שראתה שאביה הוא, נפלה מהגג ומתה. זהו שנאמר "והמן נדחף אל ביתו אבל" מבתו שמתה, "וחפוי ראשו" מהטינופת שנטפה על ראשו.

מדרש חכמים הוא, ורמזו בכתוב. והלא נכתבו רק נבואות שנצרכו לדורות. ומה בא מעשה זה ללמדנו?

אלא שאם אתה עומד לשפוך דלי שופכין על ראשו של מישו, אל תסתמך על מה שנראה ומסתבר, אלא תרד מהגג ותברוק היטב...

ונענע לי בראשו, אך העסקנים כמה כעסו עלי!... (קלקלתי להם את המחלוקת).

איך דבר טוב יוצא מתוך מריבה

ודרכו של היצר הרע תמיד להכשיל את האדם בעוון מחלוקת ומריבה, אולם בהיות שיודע בכיורו שלא יוכל לעורר בו מדון בלא טעם, לכן מערים עליו ומסיתו לשנוא את חברו כאילו שונאו לשם שמים מפני העבירות שבידו, ואחר כך מתעצמת השנאה בלבו וללהב יוצאת ומגיעת למחלוקת ושנאה גמורה רחמנא לישזבן.

וכמו שמצינו בתוספות (פסחים ק"ג: ד"ה שראה בו) שהקשו על מאמר הגמרא שהרואה בחברו דבר עבירה מצוה עליו לשנאותו, ואם תאמר דבאלו מציאות (בכא מצינא לב:) אמרינן אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו, והשתא מה כפיית יצר שייך כיון דמצוה לשנאתו. ויש לומר, כיון שהוא שונאו גם חברו שונא אותו דכתיב (משלי כו יט) 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם' ובאין מתוך כך לידי שנאה גמורה, ושייך כפיית יצר.

ומכך ילמד האדם אורחות חיים שלא להתקוטט עם חברו בשום פנים ואופן גם אם כוונתו לריב עמו לשם שמים ואפילו כשיש לו סיבה מוצדקת לכך, וימנע עצמו בכל מיני מניעות וישמור על עצמו בכל מיני שמירה שלא יבוא לידי ריב ומדון, כי הלא מפורש אמרו חז"ל (שמ"ד ל יז) אין דבר טוב ואין שלום יוצא מתוך מריבה, ולעולם לא ירוויח שום תועלת מתוך כעס ומחלוקת.

שיח יוסף

הונאת עצמו

דיבר מרן הגרא"ל שטינמן שליט"א בענין מחלוקת, ואמר שיש אנשים שנמצאים במצב של מחלוקת איש עם רעהו, עד כדי שמתעוררת שנאה ביניהם, ואותו האדם השרוי במחלוקת [ואפילו שבתחילה הוא לא התחיל המחלוקת, ואפילו בצירוי שונכס למחלוקת על לא עוול בכפון] חושב שתנא בסדר, אבל הוא חי בהונאה עצמית.

אדם רב על שטויות, ואח"כ בעוה"ב משלם הרבה, תובעים אותו בשמים "למה רבת?" ומסתתם פיו!! וכל הטצדקי שאומר לעצמו כאן, וכל הטיעונים ששכנע עצמו שהצדק עמו, לא יכול לאומרם שם למעלה בעולם האמת.

ומה שאוחז מעצמו כאן עכשיו ירא שמים, גם בזה חי במציאות של טעות. שהרי איך יכול לחשוב שהוא ירא שמים? איך מסתדר יראת שמים עם איסור דאורייתא של "לא תשנא את אחיך בלבבך"!!

מניצוץ אחד של אש יתגדל המדורה

וכתב השל"ה הק' (שער האותיות אות ב"ת - בריות אות יז): ואיסור מחלוקת תוא במשהו, כי מניצוץ אחד של אש יתגדל המדורה, בר מינו, אש הוא עד אבדון תאכל, וכחא דאמר רבותינו ז"ל בסנהדרין (ז א) אפסוק (משלי יז, יז) 'פטר מים ראשית מדון', האי תיגרא דמיא לצנורא [דבידקא] דמיא.

ושמעתי משארי הגאון המופלג כבוד מוהר"ר פינחס סג"ל ז"ל, כי דבר זה רמז באותיות של תיבת מחלוקת. כיצד, מ לא יש לה רק פתיחה קטנה מלמטה, כך הוא ריש תגרא, אחר כך מתרבה ונעשה פתח פתוח כמו ח, אחר כך מתלהב אש המחלוקת עד למעלה זהו אות ל, מגדל הפורח, אחר כך יורד למטה עד התהום, זהו אות ק. הרי הוא ברום רקיע ובעומקא דארעא, אנו

כך נמשך משך זמן גדול ויש לו מעמד, זוהי צורת אות ת, יש לה שני רגלים, ואות ו המפסיק, זה משענת המטה אשר בידו להחזיק המחלוקת, אבל זה המטה נתהפך לנחש.

ועל כן מי שמצפה להיות זוכה לראות פני שכניה, ירוץ מזוהמת הנחש, וירחיק ממחלוקת אפילו ממינוט קמא. ומא לי להאריך בגנות המחלוקת, כי כל הספרים מלאים מזה. נקוט האי כללא בידך, כי עון המחלוקת יותר קשה מעון עבודת כוכבים, כמו שמצינו באחאב ושאלו.

אוהב שלום - לאחוז במידת השלום היא מידת הרחמים

מבאר המהר"ל (גור אריה קרח טז, כז), שלכן במחלוקת גם תינוקות נענשים אע"פ שבי"ד של מעלה אינו מעניש עד בן כ' ובי"ד של מטה רק מי"ג ואילך, ובמחלוקת דתן ואבירם גם יונקי שדיים נענשו (תנחומא קרח ו), כי מחלוקת היא אחיזה במידת הדין והשלום היא במידת הרחמים, ומי שמתנהג בדין גם מהשמים מתנהגים איתו כך ואין מרחמים עליו כלל רח"ל.

כשהאדם יתחנך בחיי היום יום במעלת השלום ויאבה את האחדות

והשלום עם הכל, על ידי שיקבל כל אחד בסבר פנים יפות ויקדים שלום לכל אדם, ויקרב את קרוביו ויאבה את שכניו במקום מגוריו ובמקום לימודו בבית הכנסת ובבית המדרש ובמקומות התורה, ויתחזק בתחבולות שישכון השלום בביתו, ויעזור לנצרך בעת דחקו כמו שאחז"ל ביבמות סב: שעל זה נאמר (ישעיהו נח, ט) "אז תקרא וה' יענה", הפלל הוא שיתקרב לכל אחד כפי מדרגת קברתו אליו, בזה יכון השלום והאחדות ביניהם.

ומי שמתרגל לחיות במידת השלום בחייו הרגילים, אז גם כשיבוא לידו נסיון של מחלוקת רח"ל ימצאו לו כוחות הנפש לוותר ולהקריב ולברוח מזה למען השלום שהוא מחונן בו. אבל מי שלא יתחנך במעלת השלום כשלא באה מחלוקת לידו, מהיכן ימצא את הכח לעמוד בנסיון בעת מחלוקת שצריך לברוח ממנה כבורח מן האש.

מן ראש הישיבה הגרא"ל שטינמן שליט"א המליץ לומר תפילה מיוחדת ע"מ לסור ממחלוקת, לה"ר, ולהרבות אהבה ואחוה בעם ישראל, וזה נוסח הבקשה:

• "יה"ר מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שזוהר מלשון הרע, ממחלוקת ומשנאת חיים, ותטע בלבנו, ובלב כל עמך בית ישראל, אהבה בין איש לרעהו. ויקוים בנו, שנמצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם".
וראו לומר בקשה זו אחר תפילת שמונה עשרה, קודם "יהיו לרצון".

עצי ה"ח

וכאן לימדנו משה רבינו ע"ה יסוד נפלא. גם כאשר הנך צודק, לא רק כאשר אתה 'בטוח' שאתה צודק (ומי אינו בטוח שלעולם הצדק נמצא לימינו) אלא כאשר אתה באמת צודק, גם כן אין מחזיקין במחלוקת.

ואם היו דתן ואבירם יוצאין מעמדתם שלא להחזיק במחלוקת, היו גם מכירין בטעותם, כי להחזיק במחלוקת זו טעות ברורה!

'אל תשקצו את נפשותיכם במחלוקת'

כתב הרמב"ם באגרת המוסר לבנו:

"אל תשקצו את נפשותיכם במחלוקת המכלה הגוף והנפש והממון, ומה נשאר עוד?"

ראיתי לבנים השחירו, ופחות נפחתו ומשפחות נספחו, ושירים הוסרו מגדולתם, ועיירות גדולות נתערערו, וקיבוצים נפרדו, חסידים נפסדו, ואנשי אמונה אבדו, ונכבדים נקלו ונתבזו בסיבת המחלוקת.

נביאים נבאו, וחכמים חכמו, ופילוסופים חפשו וישפו לספר רעת המחלוקת, ולא הגיעו לתכליתה.

לכן שנאו אותה ונוסו מפניה, והתרחקו מכל אוהביה וגואליה ורעיה. וגם אל כל שאר בשלכם אוהב מדנים התנכרו, ורחקו קרבתם, פן תספו בכל חטאתם."

19 Growth Through Torah - R. Pliska

Rashi cites the Talmud (Sanhedrin 110a) that from here we see the principle that one should not keep up a quarrel. Moshe took the initiative to go after them to make peace.

Rabbi Yitzchok of Vorki commented: The Sages said there is no *chazakah* in a quarrel. A *chazakah* means that since a situation is a certain way we assume that it was that way before and will remain that way. But if you try to make peace when there is a quarrel, never say that since you have already tried and have not been successful it will be impossible for you to make peace. Even if you have not been successful in the past, there is always the possibility that you will be able to make peace now.

Even if someone seems very obstinate and many people have tried to reason with him and have failed, it is always possible that a new approach or a new strategy might work to bring about peace. There is no guarantee that any two people will be able to be the best of friends, but at least from a distance people should be on peaceful terms with each other. Disputes and feuds are so destructive that it is always worthwhile to keep doing all you can to make peace.

One very important principle for bringing about peace is a willingness to apologize to someone. There are some people who refuse to apologize to others even if they are clearly wrong. They are very stubborn about the matter and this keeps quarrels going for much longer than necessary. Other people are willing to say they are sorry when they realize they have made a mistake. But they still refuse to apologize if they feel that they are right and the other person is wrong. This, too, can needlessly prolong disputes.

A person who sincerely loves and seeks peace will be willing to apologize to someone who feels hurt even if he thinks that he really did not do anything wrong. While this should not be done in situations when someone will take advantage of you, in most instances you lose absolutely nothing and gain much in terms of harmony and peaceful relationships by saying, "I am sorry."

רב: כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר: 'ולא יהיה קרח וכעדתו'. ופירש שם רש"י: שמחל על כבודו והוא עצמו הלך לבטל מחלוקת.

היינו, שמשו רבינו למרות שהם קיללו חירפו וגידפוהו, מחל על כבודו והוא עצמו היה מחזר אחריהם כדי לבטל המחלוקת להשלים עמהם בדברי שלום. אך הם התחצפו אליו ויצאו ניצבים פתח האהל בחירופין וגידופים.

וזו הורכה לכל אחד, שגם אם יש לו מתנגדים שרודפים אותו שיעשה * את כל ההשתדלות להיות רוף שלום ולמחול על כבודו, וליד לדבר עם מתנגדיו בסבר פנים יפות. ופעמים רבות רואים מחלוקת נעשית מתוך אי הבנה או חוסר תשומת לב, ועל ידי הדיבור בסבר פנים יפות ובדרכי נועם חוסכים הרבה עגמת נפש מיותרת.

וע"כ אף אם יוצאים נגדו אנשים אל ידון אותם לכף חובה, אלא יעשה את כל ההשתדלות להשלים בדרכי שלום, ורק אחרי ישוב הדעת ישאל דבר ה' לברר מה עליו לעשות על פי ההלכה. וכמו שמוכא באגרות מרן ה'חזון איש' זצ"ל, שבכל דבר היה מתייעץ עם ארבעה חלקי שולחן ערוך. והרי אדם קרוב אצל עצמו והוא נוגע בדבר, על כן ילך להתייעץ עם חכמים גדולי תורה, שידעו את כללי ההוראה ויש להם סיעתא דשמיא, ואז ידע שמעשיו רצויים לפני המקום ברוך הוא, ולא יסמוך על עצמו לבד לילך להחזיק במחלוקת זו.

מה פשר תשובתם של דתן ואבירם "לא נעלה", וכי להיכן קרא להם משה "לעלות" שהשיבו לו כן. ומה כוונתם בהמשך דבריהם כאשר שבו ואמרו: "העיני האנשים ההם תנקר, לא נעלה".

ברם משה רבינו שלח לקרוא לדתן ואבירם כדי לדבר על לבם דברי שלום כמבואר ברש"י, אך הם חשדו במשה, שהוא שולח לקרוא להם כיון שהוא מכיר בגדלותם וסבור שהם עיקר המחלוקת, לכן מבקש הוא להעניק להם

מינוי מכובד כשוחד, על מנת שישתלקו מהמחלוקת וממילא יסתלקו כולם וישוב השקט לשרון.

בעקבות זאת השיבו לו: "לא נעלה", אין אנו מוכנים לקבל ממך שום מעלה ושררה. והוסיפו ואמרו: וכי סבור אתה על ידי השוחד לעזור את עינינו כנאמר "כי השוחד יעוור", - "העיני האנשים ההם תנקר", טעות בידך - "לא נעלה", לא נקבל שום שוחד תמורת הסתלקותנו מהמחלוקת.

(כלי יקר)

25

זוהי חובת האדם בכל עת לאהוב את הזולת ולהיות דורש ומבקש טובתם תמיד, וכדאיתא בתנא דבי אליהו (פכ"ו) וז"ל, כך אמר להם הקב"ה לישראל, בניי, כלום חיסרתי לכם, מה אני מבקש מכם.

הא איני מבקש אלא כדי שתהיו אוהבין זה את זה ותהיו מכבדין זה את זה וכו' שנאמר (מיכה ו ח) 'הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך וגו' והצנע לכת עם אלוקיך', אל תיקרי הצנע לכת עם אלוקיך אלא הצנע לכת ועמך אלוקיך. והפשט הפשוט כמאמרם הוא שבא להורות על מעלת העובד את ה' בהצנע לכת, שהוא זוכה בשכר זאת להשראת השכינה שיהיה ה' אלוקיו עמו. אך בספר 'באר משה' (פרשת קדושים) כתב שבא להורות גם על תחילת דבריו, דהיינו שגם מי שמקיים ההוראה * להיות אוהבים זה את זה ומכבדין זה את זה, זוכה בשכר זאת להשראת השכינה ויהיה אלוקים עמו בכל מעשיו ובכל אשר יפנה.

ובן שמעתי מפי הרב ר' אברהם שרייבר ז"ל שבימי בחורותיו שהיה בעיר הבירה ווינה בימים שהתקיימה שם הכנסיה

הגדולה הראשונה של אגודת ישראל, וקבוצה של כשבעים בחורים נצלו את ההודמנות ונכנסו אל הקודש פנימה אל החפץ חיים זצ"ל, ובקשו ממנו לשמוע הדרכה ודרך חיים ולהתברך בכרכת קודש, והם ציפו לשמוע שיחה שלמה בדרך חיים ותוכחות מוסר, אך החפץ חיים אמר להם רק דבר אחד, בחורים יקרים, דבר אחד אני מבקש מכם, שתאהבו אחד את חברו אהבה אמיתית, ותצליחו בכל דרכיכם.

רק יתנהג לפנים משורת הדין בכל העניינים. ויהיה וותרן כל מה דאפשר הן במעשה הצדקה והן בעסקי העולם וכו' כי מכה זה ימשך עליו מדת וותרנות שגם מן השמים יוותרו עליו כדאיתא בגמרא (ברכות כ:): על פסוק (לעיל ו כו) 'ישא ה' פניו אליך' אמר הקב"ה איך לא אשא להם פנים, אני אמרתי ואכלת ושבעת וברכת' והן מתחמרים על עצמן עד כזית ועד כביצה.

וידוע בענין זה משל נפלא שהיה החפץ חיים אומר, למה הדבר דומה לשני אחים צעירים ששיחקו יחדיו בחצר, ואחד מהם החזיק בידו מיני מתיקה וניגש אליו אחיו הקטן וחסך ממנו את המעדים, והילד הזה חטפו ממנו היה חכם ומבין וניגש אל אביו וסיפר לו את אשר קרהו, והוסיף ואמר אליו, הנה ראיתי שבבית ישנם עוד מגדנות ומעדנים, לכן חשבתי למה לי לריב עם אחי הלוא מוטב שאבקש ממך שתתן לי מיני מתיקה אחרים. ובוודאי ישמח האב בלבו מאוד על כך שנמנע בנו מן המחלוקת, וישמח מאוד ליתן לו עוד כהנה וכהנה ממתקים ומעדנים למלאות חפצו.

והנמשל הוא שכאשר יש לאיש יהודי * תרעומת וטענות על זולתו שעשקו או רימהו, אזי מוטב לו להמנע מן המחלוקת והמריבה, ובמקום זאת יפנה אל השי"ת בתפלה ויבקש ממנו שיתן לו מתנות מאוצרו הטוב חלף מה שעשק ממנו חברו, ובוודאי ישמח הקב"ה על כך שנמנע מלריב עם הזולת וחסך עצמו מן המחלוקת, ובשכר זאת ישפיע עליו שפע ברכות מרובות וימלא משאלות לבו במידה טובה ישועה ורחמים.

כלי מחזיק ברכה לישראל

ובפרשתנו למדנו שלא רק מניעת המחלוקת מצוה היא, אלא יתרה מזו, שמחויב כל אדם לחזור אחר השלום ואהבת הבריות גם כאשר הזולת מנסה לפתוח עמו מריבה, כמו שאמר הכתוב (טו יב) 'וישלה משה לקרא לדתן ולאבירם' וגו' ופירש רש"י, מכאן שאין מחזיקין במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלים בדברי שלום. והיינו שאף אחרי שהרשיעו דתן ואבירם את דרכם להבעיר את ישראל באש המחלוקת נגד משה רבנו, גם אז ניסה משה רבנו את כוחו להשלים עמהם ולהשיב את השלום על כנו.

ובספרים הקדושים איתא שמניעת המחלוקת ממשכה על האדם השפעות גדולות ומעוררת עליו ועל בני ביתו רחמי שמים מרובים, וכפי דאיתא בעבודת ישראל לפרש מאמר המשנה (אבות פ"ד מ"ט) 'החושך עצמו מן הדין, פורק ממנו איבה וגזל ושכועת שוא', שכתב, דקאי על התנהגות האדם אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, שאל יתנהג עם בני האדם במידת הדין ובדין תורה, כי לפעמים יכשל חס ושלום באיזה ענין איבה וגזל וכו' שידמה בעיניו שזו המעשה היא ישרה בעיניו והדין הוא כן, ובאמת לא כן הוא.

אין מציאות בעולם שיהיה אדם דומה ממש לחבירו

על ענין זה כותב הנודע ביהודה (שו"ת אבן העזר ס' ס"ה) שאמרו חז"ל בסנהדרין (לז) שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד וכולן דומין זה לזה, אבל הקב"ה טובע כל אדם בחותמו של אדה"ר ואין אחד מהם דומה לחבירו. ואף דכל מקום שדיברו חז"ל בטבעיות בני אדם על דרך הרוב דברו, כגון מ"ש (יבמות לד:) אין האשה מתעברת מביאה ראשונה הוא רק ברוב נשים כן, אבל מה שאמרו חז"ל כאן אין אדם שיהיה דומה לחבירו אי אפשר לומר דעל הרוב דיברו אלא דאין במציאות ממש בעולם שיהיה אדם דומה ממש לחבירו ע"כ.

אין אדם מחליף יחידותו אפילו בשביל כל הון שבעולם

ציור נפלא עד היכן צריך כל יהודי להרגיש היחידות שלו הוא מספר דעת תורה (פ' נשא). נצייר לנו איך שאחד יבא ויאמר לחברו אתן לך אחוזה שלמה וכל הון בעולם, רק בתנאי אחד ופעוט כי תשליך מאחוריך כל מחשבותיך שלך! מחשבותיך שלך תהינה רק מחשבותי! מח שלי יהיה מח שלך! השלך מעליך ראשך אתה, ותשים עליך ראש שלי! השלך מעליך "חייך" אתה, ותשים עליך "חיי" שלי! הלא אמנם בוז יבוז לו ודאי! הלא כל העשירות האמיתית של האדם היא ה"עצמות" ה"אנוכיות"! תכונותי אני! מעלותי אני! מחשבותי שלי! מוחי שלי! ומדותי שלי! הם הם הרכוש הכי עשיר באמת, ללא כל תחליף של האדם ע"כ.

בכל דרכיך דעהו

הנה תיבת שביל ג"כ פירושו דרך. אם כן "בשבילי" נברא העולם מתפרשת * ג"כ בהדרג שלי. שכל אחד ואחד יש לו דרך מיוחד משלו. וכן איתא בילקוט שמעוני (איוב רמז תתק"ז) על הפסוק ויאחז צדיק דרכו (שופטים יז ט) שכל הצדיקים תפסו אומנתם. וחז"ל פרטו יעקב במדת אמת, יוסף במדת החסידות, משה בענוה, ואהרן בשלום.

ונראה לומר שגם שלמה המלך כיוון לענין זה באמרו (משלי גו) בכל דרכיך דעהו. כלומר גישת יהודי לעבודתו יתברך היא דוקא לפי הדרך והשורש המיוחד לו. ואם יהודי אינו עובד ה' בדרכו הפרטית הנה ימצא ערום מקיום שלימות תפקידו בעולם הזה וכמו שאיתא במדרש (אג"ר א ל) אמר רב הונא הכל מבקשין תפקידם, אמר רב אבדימי דמן חיפה אפילו דרכים מבקשים תפקידם, הדא הוא דכתיב דרכי ציון אבילות מבלי באי מועד ע"כ.

וענין זה רואים מפרשת קין והבל דהכתוב אומר (בראשית ד) מה עשית קול דמי אחיך צועקים אלי. לכאורה התיבות מה עשית מיותרות? ותיירץ היהודי הקדוש שכל עבירה חמורה יש במכשירה עבירה קלה בבחינת עבירה גוררת עבירה. וכאן הקב"ה שאל לקין מה עשית כלומר איזה עבירה קלה עברת עד שגרם לך לעבור על רציחה שדמי אחיך צועקים אלי.

ולאור דברינו המהלך הוא שבכל אדם יש מעלת "מאד" אשר על ידו הוא מצטיין מכל שאר בני אדם. המאד באדם נקרא האדם שבאדם. ואם הוא מסיר עצמו מלהתעסק במאד שבו הנה שלילה זאת נחשבת כאילו הרג את עצמו. ועבירה גוררת עבירה שמי שהורג את המאד שבו, עומד-הוא בסכנה שהדבר יתגלגל עד שלבסוף עלול אפילו להרוג גם אדם ממש. הנה קין סירב להכיר את המאד שבו. דהכתוב אומר ויהי הבל רועה צאן וקין היה עובד אדמה. הקשה החיד"א דהיתה על התורה לכתוב תחילה אודות

קין שהיה איש אדמה כי הוא היה הבכור ורק אחרי כן לכתוב שהבל אחיו היה רועה צאן? ותיירץ שלכתחילה כשהולידה חוה את קין אמרה קניתי איש את ה' כלומר שרצתה שהאומנות היחידה שתהיה לו היא עבודת ה'. ולכן קראה חוה שמו של קין עם הוספת אות י. שהאות י מורה על י של שם המיוחד על שם המחשבה שהכניסה אות י בין שתי אותיות האלו וקראתו קין לרמוז שהופרש לעבוד ה' ע"כ.

אבל קין ראה שהבל אחיו לקח לעצמו אומנות רועה צאן ואז גם הוא הלך בדרכו ותפס האומנת של עובד אדמה. בהחלטתו לעזוב את המאד שבו ולחקות אחר הזולת הנה נחשב כאילו הרג האדם שבקרבו. וזהו ה"מה עשית" שהכשיר עצמו להריגת אדם ע"י הריגת המאד שלו. דוק מה בגמטריא מאד. ועל ענין זה רמז לו השי"ת באמרו (בראשית ד) אם תטיב שאת ואם לא תטיב לפתח חטאת רובץ שהיצה"ר יפתח לרציחה ממש בגדר עבירה גוררת. עבירה כמו שמרומז בתיבת רובץ שבגמטריא רצה. שעל קין אמר שלמה המלך (משלי כה) נבהל להון איש רע עין ולא ידע כי חסר יבואו. וביארו חז"ל שקין היה לו רע עין על אחיו ונתמלא קנאה על הון הזולת וזה הביאו לחסרון לעונש נע ונד על הריגת אחיו.

קין קבל ב' עונשים בדוקא מדה כנגד מדה המקבילים להכשר העבירה והעבירה עצמה. גזירת נע כנגד רציחת המאד שלו. שברציחת מאודו שבקרבו הרי הוא נע ועקר עצמו ממקומו ומשליחותו המיועדת. ולכן הגזירה הראשונה עליו יצאה בלשון נע. אבל הענין עוד יותר עמוק כי הסיבה שאדם נע ממקומו היא מתוך מדת הקנאה, שהעין רואה מה שנמצא אצל חבירו ומקנא לו. שהאות י בתוך עין מרמזת לחכמה כאותה יוד שבתוך שם קין. שהאות יוד בתוך עין מורה לאדם שצריך להביט על הכל בעיני השכל ולראות שהשי"ת ברא הכל לשליחות ותכלית אחרת. ולכן תיבת חכמה בנויה מב' תיבות כה מה. כי החכמה בחינת מה ובגמטריא מאד, מעוררת באדם הבטה רוחנית המרכזת רק על המאד המיוחד שבכל דבר ודבר. משום כך נגזר על קין גזירת נע מדה כנגד מדה כי תיבת עין בהסרת אות י היא תיבת נע. ונד שהיא הגזירה השנייה היתה כנגד עצם מעשה הרציחה ממש וכמו שאמר ה' דמי אחיך צועקים אלי שהגמטריא של דמי היא נד.

ומעתה מובן למה ה' נתן לו אות י להגנה כמו שכתוב וישם לקין אות ופירש הש"ך עה"ת שתיבת "וישם" אותיות שמו י. לדברינו הביאור שהגורם לעון רציחה היה שסילק קין משמו ומעינו האות י. רצה הקב"ה לחזקו כדי שישגיג תיקון ותשובה לכן נתן לו חזרה האות י בשמו ובעיניו כדי שיביין שלימות האדם מושגת רק על ידי הוצאת האדם שבאדם דוקא לפי המאד המיוחד לו. ולכן יש שיטה בחז"ל שהאות שנתן לו הקב"ה היא השבת כמ"ש כי אות היא ביני וביניכם. והטעם הוא שהשבת סגולה למצוא כל אחד את מקומו המיוחד כמ"ש אל יצא איש ממקומו ביום השבת. כי שבת ג"כ מתקנת את האות י של עין לסגל יהודי להביט בחכמה דהיינו בכח מה על כל הבריאה וכמ"ש בפרשת המן (שמות טז כח) ראו כי ה' נתן לכם את השבת כלומר שבשבת מסוגל יהודי בראיה פנימית.

על פי זה יש לפרש מה שאמר קין גדול עוני מנשוא (בראשית ד יג). שקין התוודע לא רק על חטאו אלא גם על שורש חטאו. כלומר אילו היה מבין בברירות הסוד של מאדך וגודל אחריות השפעתו שכל העולם נברא בשבילו עד שהוא היה יכול לגרום על עצמו ההנהגה של והנה ה' נצב עליו.

31 Skvel! Pinchas-R. Friedman

I was struck by a wonderful idea! We find an incredible revelation from our great mentor, the Arizal, in Sha'ar HaPesukim and in Likutei Torah, on this week's parsha. He teaches us that Moshe Rabeinu was a reincarnation of Hevel; whereas, Korach, who disputed his pronouncements and authority, was a reincarnation of Kayin, Hevel's brother. Thus, just as Kayin became jealous of his brother Hevel in their first incarnation, prompting him to kill his brother; similarly, in this gilgul, Korach was envious of Moshe.

This then is the implication of the passuk: ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקרה ואת כל היקוש, וירדו הם וכל אשר להם היים שאולה. In other words, when the earth opened up its mouth to swallow Korach and his followers alive, it did so to harangue them and all living creatures of flesh and blood with the following words of rebuke: What business do you lowly, human beings—who were created from the earth and are destined to return to the earth—have pursuing the imagined kavod and whims of Olam HaZeh. After all, you will realize that a human being's fate is that he is here one day and the next day he is already in the grave. That being so, learn from me to be content with your lots while you are still alive; so that HKB"H will not rush to return you to the earth.

39 R. Wolbe on Chmash

This parashah begins with Korach criticizing Moshe and Aharon: "For the entire nation — all of them — is holy and Hashem is among them, and why do you exalt yourselves over the congregation of Hashem?" Moshe responds, "In the morning Hashem will make known the one who is His own and the holy one" (v. 5). Rashi cites a Midrash that explains the intent behind Moshe's choice of words. He was telling Korach that Hashem set definitive boundaries in the world. Just as Korach does not have the ability to change morning into night, so, too, he does not have the ability to change Hashem's appointment of Aharon as the *kohen gadol*.

The Midrash is informing us that the appointment of Aharon as *kohen gadol* was a "creation" no different from the creation of day and night. When Hashem places a person in a specific position, He molds the person to fit the position. It is impossible to change this mold.

This concept applies to each and every one of us. Hashem created each person with a unique character, and there is no way to alter it. Chazal tell us that one who is born under the *mazal* of *Maadim* will invariably spill blood (Shabbos 156a). He cannot change this innate characteristic, but he can channel it into a specific occupation: He can be a *shochet*, a *mohel*, a bloodletter, or a murderer. These options span the entire spectrum of occupations. A *mohel* spills blood for a vital mitzvah, while a murderer spills blood in sin. The *shochet* is somewhere in between, since slaughtering animals is not an obligatory mitzvah (one is not required to eat meat).

40 R. Wolbe on Chmash vi. 2

When Korach challenged Moshe, Dasan and Aviram joined the fray. Although Moshe was certainly not at fault, he nevertheless sought to appease them. To this end, he sent a messenger to Dasan and Aviram requesting that they appear before him. Rashi cites the Midrash, which deduces from Moshe's conduct that "One should not maintain an argument, for we see that Moshe sent for them in order to make peace."

It is clear from Rashi that "not maintaining an argument" does not simply mean that one shouldn't fight; it means that one should make positive attempts to achieve peace. Moshe could have ignored Dasan and Aviram, but instead, he tried to initiate a meeting in order to placate them.

Although we should emulate Moshe's conduct, the ability to disagree without taking the argument personally is definitely not an easy skill to master. All too often, when people disagree, their difference of opinion snowballs into a full-fledged "war," which ultimately results in the two sides refusing to even speak to each other. They take their difference of opinion personally, which causes it to affect their relationship.

The motivation for Korach's rebellion against Moshe was his jealousy that Aharon, and not he, had been appointed as *Kohen Gadol*. The Ramban (ibid.) explains that Moshe tried to explain to Korach and his Levi followers that Hashem had already honored them by making them Levi'im, with all the privileges this entailed. They should be happy with this *zechus* and should not be asking for more.

41

A glimpse of a Torah-true disagreement can be gleaned from the dispute between the pre-war European yeshivos regarding the learning of *mussar*. While Rav Baruch Ber Leibowitz was of the opinion that full-time Torah study obviated the need for a set time for *mussar* study, the Alter of Slabodka felt that most people need to complement their Torah study with a daily regimen of *mussar*. The Alter therefore left Rav Baruch Ber's Yeshivah, Knesses Beis Yitzchak, and opened his own yeshivah, Knesses Beis Yisrael. Sometime later, Rav Baruch Ber took one of the Alter's most devoted disciples as a son-in-law! Their dispute did not affect their relationship.

It is well known that Rav Shlomo Zalman Auerbach stated at his wife's funeral that they had lived in peace together and therefore there was no need for him to ask her forgiveness. Sometime later, he met a disciple who had recently married. He asked how things were going, and the disciple responded that things are great and he and his wife never argue. Rav Shlomo Zalman then inquired if everything was all right with his wife and if she was healthy. The disciple responded that *Baruch Hashem*, everything is fine; but why was Rav Shlomo Zalman asking? Rav Shlomo Zalman explained that it is not normal for a husband and wife not to have any disagreements.

"Life is full of disagreements, but it is up to us whether or not it will be full of discord."

"But didn't you yourself say that you did not have to ask your wife for forgiveness?" asked the bewildered disciple.

"Absolutely," he responded. "Since our disagreements did not affect our relationship, there was no reason to ask for forgiveness!"

Life is full of disagreements, but it is up to us whether or not it will be full of discord.

(Shiurei Chumash)

***

42

Outlook: Insights - R. Liff

The Gemara relates that one who sees a kettle, or river, or bird in a dream should expect to find *shalom*. The three factors that prevent the achievement of perfection are jealousy, lust, and haughtiness. All three drive wedges between people and destroy harmonious cooperation and co-existence. The pot unites the power of fire and water to cook food for our sustenance. Yet the pot itself gains nothing and is burnt and blackened. The lustful individual, by contrast, seeks only his own gratification and bases his conduct on one consideration: "What's in it for me?" The pot negates this attitude.

Contemplation of the river is the antidote for jealousy. The river is so beautiful and useful when it stays within its boundaries, and yet so destructive when it overflows those boundaries. *Shalom* requires each person to recognize his place in the world and the unique role he has to play, while at the same time recognizing the contributions and worth of his fellow man. To combat haughtiness, one must learn from the bird. The bird is flexible and light, ever ready to make way for others and fly away.

The Shela hakadosh (Korach) adds an important point, citing the sefer Tziyoni, authored by the divine kabbalist, Rabbi Me'nachem Tziyoni. He explains that this is why Korach, a gilgul of Kayin, was punished in this manner: "ותפתח הארץ את ביה ותבלע אותם". This punishment exemplified the principle of "midah k'neged midah"—"measure for measure." For, it constituted a tikun for the earth having swallowed up Hevel's blood, as is evident from HKB"H's pronouncement to Kayin (Bereishis 4, 10): "קול דמי אחיך צועקים אלי מן הארמה"— **the sound of your brother's blood cries out to Me from the earth!**

He explores the nature of Kayin's curse: **"You will be a wanderer and an exile in the land."** After all, a person has freedom of choice, to choose where to settle down and when to stop wandering from place to place. Hence, we must conclude that a sense of confusion was instilled in him, a sort of paranoia and insanity that prevented him from settling down.

Now, if Kayin had been able to mentally cling to Hashem, his fears would have been allayed and his sentence would have been mitigated. This, however, was the essence of his curse; his mind was confused and disoriented, preventing him from establishing a proper connection with his Creator. As a consequence, his thoughts wandered constantly, resulting in paranoia and wandering about the land.

33

With this in mind, the Avodas Yisrael explains the statement in the Midrash Tanchuma (Bereishis 10) that the sign that HKB"H bequeathed to Kayin was the eternal sign of Shabbas: **"Just as Shabbas found merit in Adam HaRishon, it did the same for Kayin."** In other words, since Shabbas Kodesh is a day of rest, it provided Kayin with respite and solace from the confusion that raged within him. In the words of the Avodas Yisrael: "פירושו, שעל כל פנים ביום שבת קודש, היה נדבק בבורא יתברך והיתה לו מנוחה, כי ביה כל דינים אתכמיין וכל חייבא דיגהנם נייחין". On Shabbas Kodesh, he was able to connect with the Creator and find rest and solace; for all the forces of "din" and the forces of Gehinnom rest and relax on Shabbas.

34

Thus, we learn an astonishing fact. In truth, Aharon was designated to be a levi; as explained, this implies that his neshamah stemmed from the midah of gevurah, from the

category of Kayin. Yet, he did not follow in the footsteps of Kayin, who murdered his younger brother out of jealousy. Instead, he subjugated himself to his younger brother, a gilgul of Hevel; when presented with Moshe's rise to greatness, he did not become envious; on the contrary, he rejoiced. Therefore, he was rewarded by being designated the Kohen Gadol; all the future kohanim performing the avodah of Hashem in the Beis HaMikdash would descend from him. The same would have been true of Kayin had he overcome his inner jealousy.

This enlightens us as to why Korach, a gilgul of Kayin, was envious of Aharon being appointed Kohen Gadol. Despite being a levi, with a neshamah stemming from Kayin, Aharon managed to rectify Kayin's blemish. As a result, he was elevated to the status of Kohen Gadol. Witnessing Aharon's success, Korach, too, longed to rectify Kayin's blemish and be elevated to the status of Kohen Gadol.

However, he made an egregious error. Aharon merited his elevated status, because he refused to follow in Kayin's footsteps; he was not jealous of his younger brother. On the contrary, he was overjoyed by his brother's success and rise to greatness. Korach, on the other hand, a gilgul of Kayin, followed in Kayin's footsteps; he was envious of Moshe, a gilgul of Hevel, and Aharon. So, not only did he not rectify Kayin's blemish, but he added insult to injury; he continued the legacy of jealousy. Therefore, he was punished by being swallowed up by the earth, as HKB"H alluded to Kayin: "גע ונד תהיה בארץ".

According to the Arizal (Sha'ar Ma'amarei Razal, Avos, ibid.), when reciting these four statements, one should have in mind that each one corresponds to one of the letters of the holy name: **"Who is wise . . ." corresponds to the letter "yud" . . . "Who is strong?" corresponds to the letter "hei" . . . "Who is rich?" corresponds to the letter "vav" . . . "Who is honored?" corresponds to the second letter "hei."**

Accordingly, the third statement: "איזהו עשיר השמה בחלקו"— corresponds to the letter "vav" from the name Havaya. We can explain the connection between the letter "vav" and being content with one's lot based on what the Divrei Yechezkel (Vayechi) writes in the name of the Zohar hakadosh (Bamidbar 121a). He explains that the letter "vav" represents the lifeline providing every living creature with its appropriate needs. Hence, a person who sincerely believes that HKB"H provides every living creature with its daily needs via the letter "vav" is content with his lot. Perhaps this is alluded to as follows: "איזהו עשיר השמה בחלקו"—the word "בחלקו" can be broken down to read "חלקו"; thus, the Mishnah states that a rich person is a person who is content with what HKB"H provides him via the lifeline represented by the letter "vav."

36

Now, this enlightens us as to why HKB"H etched the letter "vav" in Kayin's forehead. Kayin was cursed: "גע ונד תהיה בארץ". According to the Avodas Yisrael, this indicated that he was possessed by an evil spirit that did not allow him solace; he could not be content. Consequently, due to his innate jealousy, he was skeptical and envious of others' success. Perforce, he wandered from place to place, always in search of new horizons. Therefore, HKB"H etched the letter "vav" from His name on Kayin corresponding to the statement: "איזהו עשיר השמה בחלקו". In the merit of the letter "vav" on his forehead, he would be afforded the opportunity to overcome his inclination toward jealousy and lack of inner peace and harmony by being content with his lot.

For this very reason, the soil provides the nourishment for all creatures; because it is itself lowly and seemingly unimportant. Therefore, it was made the mother of all creation. For this reason, Chazal say that anyone who sees himself as lowly as the earth will be elevated by HKB"H to the highest heights. This is the meaning of the phrase: **"Let my soul be like the soil to everything."** By resembling the soil, it will provide and influence all creatures with all that is good.

The Tiferet Shlomo here teaches us a tremendous chiddush. The earth merited being **"the mother of all creation"**—providing nourishment for all creatures like a mother providing for her offspring—solely in the merit of her humility and lowly spirit. She is content with the lot and role given her by HKB"H. Despite the fact that all creatures step on her, she produces food for them. It is for this reason that we pray: **"Let my soul be like the soil to everything"**—let us adopt her way and behave with humility and a low profile; with this attitude, we will also be content with our lot. By doing so, we will also have the privilege of providing all that is good and positive to those who surround us.